

Beste bestuursleden, leden en vrienden van het Vermeylenfonds,

Fijn jullie hier allemaal te zien voor de 45-jarige viering van Vermeylenfonds Waarschoot, en dat zeg ik met veel respect en eerbied, want 45 jaar lang een afdeling in leven houden, meer nog, actief en betekenisvol houden, is een ongelooflijke prestatie. Zeker vandaag, in tijden van snelheid, politieke onrust en een digitale wereld die steeds meer domeinen inpalmt en de illusie geeft dat fysieke ontmoeting en menselijk contact een anachronisme is van het verleden, voelt deze viering als een overwinning.

Een overwinning voor een team dat zich inzet voor dat menselijke aspect, voor enthousiasme, engagement en strijdvaardigheid.

En ik ken dit gedreven team zelf ook al een tijdje.

In 2010 begon ik als communicatiemedewerker te werken bij het Vermeylenfonds. Sommigen onder jullie leerden me ook toen al kennen. Ik ben er meer dan tien jaar in dienst geweest, en heb in die tijd ook vaak Eliane en Luc over de vloer zien komen, in de Tolhuislaan in Gent; met vragen, ideeën, nieuwe projecten, voorstellen, subsidiedossiers, ... VF Waarschoot behoorde altijd tot de meest actieve afdelingen van het fonds, met elk jaar opnieuw een reeks activiteiten, veel toewijding, en projecten die het verschil wilden maken. Met een zeer actief bestuur en een dragend ledenaantal.

Zo herinner ik me de afdeling. Intussen werk ik zelf niet meer bij het fonds, maar ben ik er bestuurslid geworden, en ik vind het ook heel fijn om in die hoedanigheid opnieuw bij jullie te staan.

En wat een noodzaak ook. Niet alleen worden we wereldwijd in een ideologische waanzin meegesleurd door figuren die zelf willen bepalen wat waarheid en leugen is, en die het discours van de samenleving bepalen, we zien ook een langzame afbrokkeling van de instituten die solidariteit en welzijn in stand moeten houden. En daarbovenop een regering die zich meer focust op een wapenwedloop, die ze zelf mee aanvoert, dan op het gezond en intercultureel samenleven van mensen.

Wat mij daarbij steeds opnieuw treft, is de manier waarop taal wordt ingezet als hefboom tot mentaliteitswijziging bij de mensen. Als je angst zaait, zal je angst oogsten. Dat heeft ook het verleden ons aangetoond. En met angst als grondstof kunnen regeringen zich alles veroorloven.

Daarom is het belangrijk dat we het gebruik van taal en het huidige discours blijven analyseren en in vraag stellen.

Ik verwijs daarbij naar een tekst die Ramsey Nasr schreef naar aanleiding van de Arkprijs van het Vrije woord, die hij in oktober ontving in het Huis van Herman Teirlinck.

In zijn dankwoord schreef hij over de genocide in Palestina en het taalgebruik van Netanyahu:

“Terror Towers”, zo noemde Netanyahu de opgeblazen woonflats in Gaza. Hij leverde geen enkel bewijs voor die bewering. Dat hoeft ook niet in het vrije

Westen. Wie de taal bezit, kan haar ook bezetten; die kan zeggen wat ie wil. Zo iemand kan met woorden vluchtelingen doen verdwijnen.

Een haarscherpe analyse van taal in de politiek, in ons dagelijks leven, en zeker ook vandaag in een turbulent Westen dat het oorlogsdiscours terug oprakelt van weggeweest.

Wie de taal bezit, kan haar ook bezetten.

Het lijkt een onschuldige zin, maar deze is veelbetekenend voor de verwarrende boodschappen waar we vandaag mee te kampen hebben.

Denk aan het begrip 'fake news' van president Trump, die met dit simpele antwoord het kritische denken overboord gooide, zonder enige schroom, denk maar aan Elon Musk die Twitter heeft overgenomen en daar in korte, snedige zinnen zijn machtspositie uitspeelt, denk aan Facebook, maar denk ook aan wat zich afgespeeld heeft in Israël-Palestina en de wereldwijde discussie over de term genocide.

Taal is niet louter een medium tot communicatie. Met taal creëren we ons wereldbeeld, taal verbindt en taal kan ook vermoorden, het is via de taal dat we onze wereld, en ons moreel kompas vormgeven.

Wie de taal bezit, kan haar ook bezetten. Daar schuilt het grote gevaar. Taal in handen van ideologische barbaren, wordt een wapen. Ook August Vermeylen was zich daar bewust van, ook hij riep de flaminganten uit die tijd op om de taalstrijd anders te benaderen, namelijk als een opportuniteit tot verbinding, tot inclusie en tot samenhang, en niet tot uitsluiting. Daarom moeten we de taal bevrijden van valsheid en hypocrisie. De oude strijd voor het Vlaams is een strijd voor een authentiek discours geworden. Om waarheid en leugen van elkaar te onderscheiden, om te beseffen wanneer wij iets op de mouw orden gespeld, wanneer men ons in een paradigma wil doen geloven. Zoals bijvoorbeeld het paradigma van de vluchteling die onze jobs afneemt, of het paradigma van Netanyahu dat Palestijnse kinderen toekomstige rebellen zijn, of het paradigma van het kapitalisme dat we steeds meer moeten consumeren zonder ons vragen te stellen bij de hongerlonen van zij die uitgebuit worden in sweatshops. Als we het een naaiatelier noemen, lijkt het minder vies, minder pijnlijk. Als we Palestijnen niets als mensen gaan bestempelen, maar als misdadigers, mogen we hen uitmoorden zonder enig schuldgevoel.

Ik las vorige week nog een stuk uit de Taak van Vermeylen, een document waarin hij zijn toekomstdroom en onze taak uiteenzet, en moest tot mijn grote spijt lezen dat de hoop die hij uitsprak ook vandaag nog bijzonder actueel is:

Dit althans weten we zeker: de wereld zal na dezen oorlog een gans ander aanschijn hebben. Het zij me toegestaan te geloven, dat uit reactie tegen den totalitair Moloch-Staat, de enkele mens weer tot zijn recht zal komen, met die behoorlijke maat van zelfbeschikking en vrije beweging, die de vorming van een echte elite onder alle standen mogelijk maakt; en dat tevens de onafzienbare wereldnood, de heling van wonden die niemand gespaard bleven,

een sterk gevoel van onderling hulpbetoon, voor saamhorigheid zal gebieden: zoals

Geen natie nog op absolute oppermacht zal kunnen bogen, en kleine landen zich min of meer bij ruimere gehelen moeten aansluiten, zo zal ook het ongebreideld individualisme wegzinken met het kapitalistische stelsel en zijn liberale economie.

De oppermachten bestaan nog, en ze regeren nog steeds boven onze hoofden, echter wel in de naam van de democratie, het individualisme bestaat nog, vele wonden blijven etteren weredlwid en de economische wantoestanden die het Westen in andere naties veroorzaakt, blijft ranzig, maar ik geloof net als Vermeylen in de tegenbewegingen die steeds opnieuw de kop opsteken en een alternatieve realiteit, hoewel in bescheiden mate, realiseren, denk maar aan gemeenschappen die samenkomen om activiteiten te organiseren, zoals het Vermeylenfonds, er zijn en blijven steeds kleine vrijhavens te berde rijzen, en zij eisen de menselijkheid op, en houden haar ook wakker. Daaraan moeten we ons blijven vastklampen, aan allerlei gemeenschappen, groepen, individuen, initiatieven die naast alle oorverdovende gekte ons geloof in de menselijke goedheid en de rationaliteit blijven aanscherpen. Ja, er is nog veel onheil, ja de wereld lijdt langs vele kanten, en ook ja, er wordt dagelijks gestreden voor liefde, eerlijkheid, authenticiteit, of zoals Vermeylen schreef: voor broederlijkheid, gelijkheid, vrijheid.

Wie de taal bezit, kan haar ook bezetten.

Laat ons dat dan doen, beste mensen. Ook wij kunnen de taal bezetten, met schoonheid, met warmte, met empathie.

In die vrijheid ligt onze verbinding. In ons vrije denken en ons vrije praten kunnen wij elkaar omarmen, respecteren, verdragen. En dit is een groeiproces, waarvan Vermeylen hoopte dat het zich na de oorlog zou voltrekken. We mogen niet opgeven, en blijven die droom koesteren.

In de woorden van Vermeylen:

“Een volledige cultuur wordt niet uit den grond gestampt: zij groeit. Groeit van binnen naar buiten. In trouwe samenwerking kan een elk er het zijne toe bijdragen; door zelftucht, en wil om gróót te zijn; een ‘mens’!”

Dankjulliewel!

(TOGO!!)